

Opis šolske občine Blagovica

v zemljepisnem, prirodopisnem in zgodovinskem oziru v korist metodiki domovinoslovnega pouka.

Sestavil **Fran Marolt**.

II. Zgodovinski opis šole.

Šolsko poslopje, t. j. parc. št. 2. davčne občine Blagovica obsega površino 171 □ sežnjev in obstoji iz šolske sobe, kléti, v prvem nadstropji pa učiteljevega stanovanja, obstoječega iz dveh sób, kuhinje, jedilne shrambe in podstrešja.

Šola stoji v sredi šol. občine, na desnej strani cerkve. Na sprednji strani vzdana je znamka visočine. Predno je bila postavna šola osnovana, stanoval je tû orglavec.

Ker je bila tû podružnica užé pred 1787. letom in ker so bili tû stalni dušni pastirji, smelo bi se z gotovostjo réci, da je bilo to sedanje šolsko poslopje užé v 18. stoletji bivališče cerkvenikovo. Ta preskrboval je menda poleg „mežnarstva“ in drugega posla tudi pouk „za silo“.

Stari ljudje pomnijo, da so za šolo vneti (a menda ne preveč!) orglavci užé l. 1810. poučevali deco v pisanji, branji in „rajtanji“ po dve uri na dan skozi šest mesecev na leto.*)

Iz poznejše dôbe omeniti so orglavci, kakor Bernard Zupan in neki Janez Verzola, rodом Ljubljancan, kateri so tû poučevali „za silo“.

Leta 1848. pa je šola — mežnarija — z nasproti stoječim Bizeljevim mlinom pogorela do tál. Takó priča župnijska kronika. To je bilo važno za šolo!

Do tedaj namreč „mežnarija“ ni bila nadstropna; bila je majhna, neznatna. Ker si je ljudstvo želelo še jednega duhovna, zidalo se je na pogorišči novo poslopje z namenom, da bode tû notri in sicer v prvem nadstropji stanoval novi duhoven, pritlično pa orglavec.

Zadnji, proti severu obrnjeni konec (sedaj župnikov hlev!) so dozidali, sprednjega pa zvikšali v eno nadstropje.

Pripravljeno bilo je vse! Stanovanje v prvem nadstropji imelo se je pripravno urediti in skončati koj, ko novi duhovni pomočnik dojde. Pritlično, v sedanjej šolskej sobi pa je stanoval užé orglavec. Imel je dve sóbi na razpolago!

A želja radi duhovnega pomočnika se Blagovičanom ni utelesila. Ostalo je pri starem — bil je le en duhoven.

Prvo nadstropje in stene sprednjega konca ostalo je neometano do leta 1857.

Število otrók pa se je menda vedno množilo, kajti vlada pričela se je z občino pogajati radi ustanove šole. Pogajanja ta so dozorela! Prišlo je do osnovanja šole!

Leta 1857. se je cerkvenikovo stanovanje prezidalo v šolsko sobo, v prvem nadstropji pa se je uredilo stanovanje za novo-došlega učitelja.

Učitelj je bil ob enem orglavec in kar k temu stanu spada!

Tako so dobili Blagovičanje l. 1857. mesto zaželjenega drugega duhovna prvo postavno šolo in s to — učitelja!

Konzistorij poslal je z dekretom v žepu leta 1858. učitelja Andreja Legata, kateri je šolo prvega novembra omenjenega leta otvoril.***) Ta mož je bil rojen v Lešah na Gorenjskem l. 1837. Meseca oktobra l. 1861., po triletnem tukajšnjem službovanji bil je v Vrem na Notranjsko prestavljen.

*) Schumi: Archiv 1882/3, zv. I., pag. 200.

**) „Šolska kronika“ Blagovice.

Za njim prišel je učitelj Matija Japelj iz Vrema, rojen v Studenem l. 1833. Po-
učeval je tū od 1862. — 1864. leta. Koncem šol. leta 1864. pa je bil kot učitelj pre-
stavljen v Košano, iz Košane pa je došel sem učitelj Janez Gajger, roj. v Železnikih
l. 1827.; služboval je tū od l. 1864. — 1867.

Koncem 1866. leta bil je v Sorico prestavljen, a na njegovo mesto došel je iz So-
rice učitelj Henrik Vizjak, roj. v Kranji l. 1843. Služboval je tū od l. 1866. — 1867.
Koncem leta 1867. bil je premeščen v Cerklje, od tam pa je došel učitelj Valentin Pin.
Rodil se je v Pečah med Moravčami l. 1844. Učitelj postal je l. 1865. ter bil po dve-
letnem tukajšnjem službovanji (1867. — 1869.) koncem meseca marca premeščen v
Cerklje. Službuje sedaj kot nadučitelj v Knežaku.

Vsled dekreta z dné 6. aprila 1869. l. bil je imenovan učiteljem tukaj Fran Cerar.
Rojen je l. 1845. v Blagovici, v službi za 1864. l. v Ljubljani (na tedanji c. kr. nor-
malki) in v Kočevji, od 1869. — 1882. leta pa v svojem rojstem kraju. Zadnja leta nadle-
govala ga je huda bolezen. Dobil je večkrat odpust. Med tem ste ga suplirali učite-
ljica Katarina Drol, roj. 1863. l. v Podberdu od 1881. — 1882. in učiteljica Julija Piš,
roj. v Ljubljani 1861. l., suplirala od 1882. — 1883.

Učitelj Fran Cerar bil je l. 1882. upokojen. Dné 30. septembra 1883. došel je
od c. kr. dež. šol. sveta imenovani učitelj Makso Ivanetič iz Hotedersice sem. Rojen
je l. 1856. v Radoljici, službuje pa za l. 1874. sem. Koncem meseca januarja 1886.
odšel je v Bosno na katoliško šolo v Županjac, v okraj Travnik, a meseca avgusta 1887.
dobil je službo v Dragi v Kočevskem okraji.

Vsled dekreta z dné 1. februarja 1886. l., št. 54, prišel je začasni učitelj Fran
Marolt iz Mengeša sem.

Šola bila je, kakor vse tedanje stare šole, pred nastopom učitelja Fran Cerarja
z učili in drugimi učnimi pripomočki jako slabo oskrbljena. Ko pa je on začel tū pou-
čevati, napravilo se je mnogo! On je oral ledino na tukajšnje šoli!

Tedaj bila je Blagoviška šola z učili najboljše preskrbljena. V teku let se je mnogo
pogubilo in pokvarilo, pokvarilo osobito radi tega, ker je šolska soba jako vlažna.

Šolska knjižnica je ena najbogatejših na enorazrednicah okraja! Šteje 250 knjig
in sicer učiteljska knjižnica 120, kmetijska knjižnica 32 in otroška knjižnica 98 knjig.*)

Temelj tej knjižnici vložil je učitelj Fran Cerar z doneskom 43 knjig l. 1877.

Pozneje darovali so več knjig:

L. 1878. dr. Josip Pestotnik, rodом Blagovičan, 26 knjig, l. 1878. Josip Travnar,
učitelj, Blagovičan, tudi 26 knjig, dr. Fran vitez Močnik 41 knjig in Blagovičan
Fran Šumi, poznati izdajatelj „Archiva“ 227 knjig.

Leta 1878. štela je šolska (a ne „farna“, kakor trdi Šumi**) knjižnica 363 knjig.

Ko pa je prišlo do revizije šol. knjižnice, ste se skoraj dve tretjini izbacnile!

Pozneje darovali so še več knjig šol. knjižnici: župnik Ljudevit Škufca 30, tako
da šteje sedaj 222 knjig.

Pravega šolskega vrta (imovina šole) tū ni bilo in ga menda i ne bode!

Vzrok temu je v legi šole in svetá!

Postavno naj bi bil šolski vrt blizo šole. Tū pa ga ni svetá, kateri bi se bil v
šolski vrt preobrazil, ker spredaj ležeči Bizeljev travnik preplavi vedno Zlatenšiča, kadar
je le nekoliko večja, družega prostora pa v obližji ni!

Učitelj Fran Cerar (sedaj tukajšnji posestnik) pečal se je mnogo s poukom v sad-
jareji. Ker ima lastni obširni posest, odstopil je 200 m² sveta na travniku pod Ml. Jel-

*) „Zapisnik“ šol. knjižnice Blagovice.

**) Šumi: Archiv, 1882/3, zv. I., pag. 200.

nikom ležečim v napravo šolskega vrta. Krajni šolski svet pa je prosil za podporo pri c. kr. deželnem šol. svetu. Po poročilu c. kr. okr. šol. sveta Kamniškega*) dobila je Blagoviška šola podpore v znesku 74 gld. in sicer:

za najemščino šolskega vrta 40 gld., za napravo kmetijskega orodja 24 gld. in za napravo kmetijske knjižnice 10 gld.

To vsoto naklonil je c. kr. dež. šol. svet dné 25. nov. 1877. l. tukašnje šoli izvanredno!

Pozneje, ko je bil učitelj Fran Cerar upokojen, radi najemščine šolskega vrta pa se mu slabi nameni bili podtikali, vzel je zemljišče nazaj.

Tako ga ni šolskega vrta in ga ne bó, ker tû v obliži pripravnega svetá ni dobiti, akopram je sadjarstvo tû gojiti jedna najlepših in najhvaležnejših nálog učitelja.

Sedaj ima šola po posredovanji sedanjega učitelja zopet le začasni sadni vrt; tû vadijo se učenci vsaj dejansko cepiti. (Dalje prih.)

P o b e r k i

o šolstvu iz minulega zasedanja deželnih zborov.

1. Česki deželni zbor. Upravni odbor deželnega učiteljskega društva českega poslal je českemu zboru prošnjo, da naj isti iz razloga, ker je naučno ministerstvo na Dunaji razpisalo 3 nagrade le za nemške mladinske spise, tudi razpiše 3 nagrade za česke mladinske spise. Ali je česki zbor uslišal opravičeno prošnjo, ne vémo.

Česki deželni zbor je pa tudi uredil na novo učiteljske plače. Dotični predlog bil je ta-le: Normalna učiteljska plača na vseh občnih ljudskih šolah ustanovlja se po 500 gld., na meščanskih šolah pa 600 gld. Na tej podlogi znašajo petletne doklade na ljudskih šolah po 50 gld., na meščanskih po 80 gld. Učiteljem ljudskih šol v občinah, ki imajo nad 5000 prebivalcev, določijo se aktivne doklade po 200 gld., v občinah od 2000 do 5000 prebivalcev pa 100 gld. Aktivne doklade meščanskih učiteljev znašajo 200 gld. Podučitelji sè spričevalom zrelosti dobé 350 gld., oni sè spričevalom sposobnosti 450 gld. Funkcionalna doklada za šolsko vodstvo znaša: na eno- in dvorazrednicah 50 gld., na tro- do štirirazrednicah 100 gld., na pet- in večrazrednicah 150 gld. Šolske občine prevzamejo en del troškov, ki so v zvezi z učiteljskimi plačami.

2. Gališki deželni zbor sklenil je, da dobé ljudski učitelji petletne doklade, zajedno se pa tudi stanje veroučiteljev materialno zboljša.

3. Koroški deželni zbor je tudi povišal plače svojim učiteljem, in sicer dobé te-le: 700, 600, 540 in 480 gld. — kakor na Štajerskem. Razven tega se pa še šolski vodje službojoči na vaških šolah, uvrsté po možnosti v tretji plačilni red.

4. Kranjski deželni zbor je v svoji 8. seji dné 22. dec. l. 1887. odklonil peticijo, katero je vložilo učiteljstvo litijskega, črnomaljskega in postojnskega okraja za zboljšanje učiteljskih plač. — O tem se je užé mnogo pisalo, zato se nočemo spuščati v daljno razgovarjanje. Kranjske učitelje le opozorujemo: Le trkajte dosledno in složno na dotičnem mestu, in prej ali slej treba bode zadovoljiti vaše zahteve. Pred vsem pa mora vso kranjsko učiteljstvo (ne le posamezni okraji) povzdigniti svoj glas, le tedaj bode uspeh.

5. Štajerski deželni zbor sklenil je za slovensko učiteljstvo Spodnjega Štajerja prevažen in zajedno osodepoln zakon. Rečeni zbor izpremenil je namreč §. 15. za-

*) Laibacher Schulzeitung, 25. nov. 1877, št. 22.